

מחירו עם המשלוח

בפטרבורג ובמדינת רוסיא:

שנה תמימה	6 ר"ב
לחצי שנה	3
לרבע שנה	1.75
גליון אחד בפטרבורג	קאפ' 15-
שנה מחצית השנה	10-

המליץ

מחירו עם המשלוח

בארצות חוץ למדינתנו:

בכסף המדינות:

באוסטריא, פלורין	10	5	3
באשכנז, מארק	20	10	6
בצרפת, פראנק	20	10	6
בברישניא, שיללינג	18	9	5

להגיד ליעקב מבל הגעשה בעולם המדיני והמדעי, בעסקי היהודים והיהדות ומפרת העברית.

יופיע אחת בשבוע ביום ג', בעיר המלוכה ס"ט פטרבורג.

ГАМЕЛИЦЪ

HAMELITZ

Еженедельное полит. и литерат. издание на др.-еврейскомъ языкѣ.

Wochenblatt für Politik und Literatur in hebräischer Sprache.

18 годъ изданія.

№ 37

28 Сентяб. (10 Октяб.) 1882.

עת כנום!

בעוד ימים אחדים יחל הרבע הרביעי לחתמים על "המליץ" ועל "ידי ששם פאלקס-בלאט" אשר לא שלמו מראש ואנתנו הזכרנום בגליון האחרון (№ 36) וגם בקשנום להחיש להוריע לנו חפצם בהעלים ויתנו אותם בשלחם את המחיר, ויחד עם זה הלינו פניהם להשמיענו אם ירגישו גם הם הועלת ונהיצת צאת העלים גם שניהם פעמים בשבוע או האחד ואיזה מהם, ואם יש תקוה כי יחרבו עי"ז הקופצים על העלים ולא תהי משנה עמלנו וסרחנו לריק ועוד נשלם מביטנו למרכה ההוצאות פי שנים. אך עד עתה, כפי הנראה בסבת החנים, לא שבו עוד כל החותמים וזה הגליון יהי אפוא האחרון אשר נשלח להם, ואם יאחרו לשלוח המחיר עד אחר 1 אקטאבר (הוא יום ו' שבוע זו) או לכל היותר עד יום ב' שבוע הבע"ל (4 אקטאבר) יכבידו עבודת המפקחים על משלוח העלים, כי ימחקו את המאיתרים מהרשימה ויוציאו את כתובותיהם (אדרעסען) מכלל החותמים, ואחר כן כאשר יושג מהם המחיר נחוי יהיה לכתבם מחדש ולחדש כתובותיהם ועי"ז יעצרו העלים הראשונים ולא יגיעו להם בזמנם. ובכן הננו לבקש מהם להיות זריזים ונשכרים בהחישם לחדש חתימתם. ולמען הקל מעליהם הננו שולחים רצוף מה מכתב וגם מעטפה על שם הרעדאקציע ועליהם רק לרשום את מה"ע אשר בחפצם להשיג ולאיזה זמן מחדש אקטאבר ואילך ועל שם מי ישולחו העלים, ובאשר יכתבו מפורש שמם ושם מקומם ויכלו להיות בטוחים כי לא יעבטו העלים ארחותם. וכן נתלה פניהם להוריע אם יש את לבבם להמנות בין החפצים שיצאו העלים פעמים בשבוע.

סדרים חדשים נעשו כעת בהרעדאקציע, כי הרחבנו מעונה והעמדנו עוזרים לנו, כן בעבודת הספרות וכן בכלכלת העסק של הרעדאקציע, ונבקש לשלוח מאמרים ומכתבים על האדרעסע הזאת: В Контору редакцій Газетъ: «Гамелицъ» и «Еврейскій Народный-Листокъ». Баскова ул., д. № 10, кв. 9.

מחיר "המליץ": לשנה 6 ר"ב; לחצי שנה 3 ר"ב; לרבע שנה 1.75 ר"ב, ובמדינות אחרות כרשום בראש העלה. ואם יופיע פעמים לשבוע: לשנה 8 ר"ב, לחצי שנה 4, לרבע שנה 2.50 ר"ב.

ומחיר של "ידי ששם פאלקס-בלאט": לשנה 4 ר"ב; לחצי שנה 2.25 ר"ב; לרבע שנה 1.25 ר"ב. מן 1 אקטאבר 1882 עד 31 דעצעמבר 1883—5 ר"ב. ואם יצא פעמים לשבוע: לשנה 6 ר"ב, לחצי שנה 3.25 ר"ב, לרבע שנה 2 ר"ב.

האזרחים כאשר הומל עליהם בכרליון; ומבדד סופרי ישראל בכה"ע בלה"ק, ובעל "המגיד" ובעל "השחר" בראשם, תקעו בשופר גדול לחרותנו והעיתו בלב אחיהם את האהבה אל ארץ אבותיהם. אולם כמעט כל גדולי ישראל באירופא, העשירים החכמים ואנשי המעשה, ראשי התורה בי"ח אשר בפארזו ואשר בשאר הארצות, ראשי הגליות המהוקנות באנגליא בצרפת בגרמניא ובאוסטריא ורבים מן המציאים כתבי עתים לב"י בלשונות אירופא היו שכס אחד כנגד העליה לא"י. לחידה הזרה הזאת נהנו בעלי הצד שכנגדם פתרון זר. הם אמרו כי המתנגדים לקבוצ גליות עושים זאת כשביל מוכת עצמם ואהבתם לנפשם; יושבים הם לבטח בקרב חסידי אומות העולם בצל הקים טובים ומשפטים צדיקים ומתערים כאורחים רעננים ועל כן הם יראים פן יאמרו בגוים כנים כחשים הם לארץ מולדתם המשבעת אותם משוד וכיזתיה. ובכן באו עליהם בעלי הצד השני בתוכחות חמה ויתנו אותם לבני בליעל ולבוגרים בעמם המככים את גחלתנו הנשפארה. הפתרון הזר הזה איננו מתקבל על הרעה. קשה להאמין כי ראשי אלופי ישראל אלה הגוסלים חסדים טובים לעמם ובכל עת ובכל שעה הם מוכנים לעמוד לימינו בכל לבבם ובכל נפשם ובכל מאורם, שאנשים כאלה יהפכו בן רגע לבעלי מרת סדום שבשביל מוכתם והנאתם המדומה יסיוו רעתם מסובת עמם ולא יעמדו לו בשעת דחקו כהיות לאל ידם להושיע לו תשועת עולמים. חלילה להם מעשות כדבר הזה והלילה לנו לאמר לגדיב נבל ולשיע כילי. עיקר

תכן הענינים; עניני דיומא — הליכות עולם. — עזרת סופרים; יפה שתיקה לחכמים. יחיאל בן-מנחם. — ידידי המול! יחיאל מיכל פינס, — מעשים בכל יום; (6) בקהל יהודי רוסיא: ס"ט פטרבורג; דינאבורג; באר; וואראנאוויצי; סמילא; סבאהפאליע; מאוסטרדא. — מי באש; זיטיל; פאסן; מסטאוויסק; סמילא. — (7) כספנות יעקב בתול. — אלון בכוח. ש-ן. — עלה גרף; הקולניא של גולי רוסיא בווינלאנדר (סוף). יהודה דוד אייזענשטיין. —

עניני דיומא.

כשעמדת על הפרק השאלה ע"ד יציאת ב"י מן הארצות אשר הם נרדפים שם נפרדו הדעות והיו לשני ראשים. הראש האחד אל ארץ הביט ופאמר כי אין טוב מהביא את העם היוצאים אל ארץ נישבת אשר לחמה ניתן מימיה נאמנים, אל ארץ כאמריקא או אל אחת מפתות אירופא בכל אשר ימצאו שם מקום קולט אותם; והראש השני פנה למעלה ויזכור ימי עולם ויאמר להנחיל עוד את יהודה חלקו על ארמת הקדש, הארץ אשר עד היום יקרא שמנו עליה ובעל-זה אדונים זולתנו. המשחוקקים לארמת הקדש היו על פי רוב מן הנעלבים והגרופים אשר הרגישו יד האויב בערפם, עשוקים בני ישראל מארצנו בשנה העברה או מארץ רומניא אשר דפיה ברית ולכה שמה שמיר מתת להם את משפט

הדבר הוא שהחכמים בעלי הנסיון ההם ראו בעיניהם אשר בראשם שהעליה לא"י בימים האלה בזמן הזה לא תביא לבני ישראל עתרת שלום ואת ולא תתן להם אחרית ותקוה, לפי שבשני צדי הרבים עומרים צורי מכשול ואבני נגף רמים ונשאים עד לב השמים אשר אין ביר שום אדם להמישם ממקומם או לעבור עליהם בשלום: מצד האחד הם מניעות הצוניות, סבות מדיניות וחתי תלין של קורות הימים שנהלקמו ועלו להר גבוה ותלוד מיום שנלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו; ומצד השני הם מניעות פנימיות שבאות מצד ישראל בעצמם לפי שבמשך זמן הגלות המר והארוך ולרגלי התלאות הנוראות שעברו עליו עד אין מספר נחת אפרים מעם וכמו שהוא עתה אינו הגון לכך לצאת מתחת יד אפטרופוסות ולעמוד ברשות עצמו, אלו גם היתה האפשרות לזאת. והאנשים החכמים ההם היושבים על הוג הארץ ורואים את מעמד הליכות העולם בכל מדינה ומדינה ויודעים את הנדרש מכל קבוץ אנשים הכא לחיות חיי עם בימינו אלה נערו כפס מרדוף אחרי חלום יעוף אף אם חלום יפה אף נעים הוא ונתנו אל לבם להושיע את ישראל בדרך אחר אשר היתה בעיניהם הדרך הישרה. בין כך ובין כך אין ספק שבנותם היתה לשם שמים והאופנים המניעים את פעולותיהם היו כלם זכים ובהירים כעצם השמים למהר וחלילה לנו לחשוך בכשרים ומה גם לדבר עליהם עתק בנאוה וכו'.

פירוד הרעות כזה בענין הזה היה גם אצלנו בארצנו. אלופינו המסובלים כשהיו שומעים דבר על אדות העמינראציא היו מניחים אצבעותיהם באזניהם כאלו שומעים דבר שאינו הגון. שמוע לא אבו משום עמינראציא שבעולם לא לא"י ולא לארץ העמים. והמוציאים לאור כתבי העתים לב"י בלשון מדינתנו נפלטו גם הם לשתי מפלגות. בעל הראזסווייעט נכנס בעובי הקורה להשיב לב בנים על ארץ אבותם והמעט לו כי רעים בקולו נפלאות להעיר את הגרמים כי גם נסע בעצמו בימי הקיץ העבר לקונסטנטינופול לראות את הדבר מקרוב ולהתחקות על שרשיו. ולעומתו יצאו נצבים בעלי הרוסקי יעורעי והוואקסאָהרד. הם אחוזו בשיטת השאננים והבוטחים האומרים שאין צורך לישראל בעמינראציא ובשום שינוי במעמרו הנוכחי כי הכל טוב ויפה והכל על מקומו בשלום, תחזיו ישב יעקב ושקט ושאנן ואין סחריר. אין בין שני המתנגדים האלה אלא סגנון לשונם ואופן חוות דעתם איש לפי טבעו והכונה נפשו, שהראשון מהם ישמיע דבריו בנחת ובמתינות לפי שהוא בעל דעה מיושבת וחוס לבו ממוג והשני שדמיו רותחים ביותר יתה על ראש איש ריבו נחלים וחמי המין שהנפש היפה סולדת בהם. בעל הרוסקי יעורעי שהיה אחר מן הבאים אל ועד שלוחי הקהלות שנאספו פה בשעת היוקין והזועות בחדש ניסן העבר בגלוי דעתו בהאספה ההיא כבר בעקר ישותה של העמינראציא ואמר שאין להם עמינראציא לישראל כלל בעצם ובטבע וכל המן היוצאים האובדים בפלישתניא והנדרחים באמיריקא אינם אלא נצוצין נחזין כגץ שיצא מתחת הפטיש, לפי שאנשים קודחי

אש ומאורי זיקת השיאום לזה וקלי הדעת שמעו להם להותם ולרעתם; אבל כל ספר דברי הימים לבני ישראל עומד ומעיד שכל הרדיפות שבאו עליו אין אלא מקרה עובר שהוון נרמא ואין לישראל להתיאש מפני הפורעניות לפי שהמה יאבדו והוא יעמוד וזה כבודו ותפארתו לעמוד בכל הנסיונות אשר יביא אלהים עליו ולהיות כצור החלמיש אשר ממקומו לא ימיש (רום. יעוו. 35 א' דף 1319). דעת לבון נקל למי ירמוז המלות הדוקרות, אנשים קודחי אש ומאורי זיקת אשר שלח למשיף ללב בעל הדעה המתנגדת שלא היה באותה אספה; ודבריו אלה אע"פ שאינם נקשרים יפה עם יתר דברי משאם ומתנם היו כפי הנראה כשמן בעצמות ראשי האספה לפי שהם מסכימים עם זעמם ומוקם. קשים מאלה הם דברי בעל הוואקסאָהרד הזא בריות שפה ובמלתמת דברים עם בעל הראז-סווייעט ואמר עליו שכל מה שעשה לא עשה אלא בשביל הנאת עצמו ולמטרה שפלה ומנוה למען תפוש את בני ישראל בלבם כרי להרבות קופצין על פתח עתו ומגלה סוד שלא על הוצאות עצמו הלך ה' ראָזענפֿעלד לאודיסא ולקונסטנטינופול כי אם על חשבון הכלל והודש מאתו מעשה וחשבון בהוצאות הכסף שנהנו לו לצורך זה (וואַקסאָהרד 36 א'). והנה כל קוראי "המליץ" יודעים שאנחנו היינו תמיד בענין הזה מבעלי הדעה הממוצעת. הסכמנו שישב א"י וקבוץ גלויות לתוכה הוא ענין יקר ומאד נעלה ורק על ידו, אם יביאווה לידי התכלית הנרצה ויכלו ב"י להושע תשועת עולמים לבל יבושו ויכלמו עוד עדי עד: אבל עם זה העירונו שלפי שעה השנת התכלית המרובה היא נמנעת האפשרית וקודם לזה צריך לאכשורי דרא ולהשתרל להסיר המכשולים מבית וסחוץ. והנה לא באנו היום להזכיר עונות ראשונים ולחזור על דברים נלויים וידועים לכל הקוראים אלא להניד לחברינו המוציאים כתבי העתים שלא זו הדרך ולא זה הסגנון אשר בו יריבו את ריבם עם המתנגדים לרעתם ולא באמצעים שפלים כאלה ישאו ויהנו בענין רם ונעלה כזה. חזקה על כל העמלים עם הציבור שהם עמלים לשם שמים ותכלית אחת להם להועיל ולהיטיב לבני עמם, איש לפי דעתו ותכונתו. נוכל להפיר ברעותינו ובהשקפותינו על אדות האמצעים המבוקשים, אבל משאנו ומתנגנו בזה צריך שיהיה ככל מחלוקת שהיא לשם שמים בנחת ובכבוד שלא על מנת לקפח ולקנתר את חברו. חיי עמנו גם בלאו הכי מרורים כזית ולמה נזרוק עוד טפה של מרה בקובעת כוס התרעלה הזאת. המעט לנו התחלואים אשר חלו בנו אויבנו בנפש כי עוד נוסף עליהם המכות אשר יכוננו בית מאהכינו? רעיון ישוב א"י וקבוץ גלויות שהוא אחד מעקרי אמונתנו מקדמת דנא מכיון שהכה עתה שרש גם בלב קפני אמנה הכומחים ברעתם, שוב לא יזוו ממקומו כי אם ישא ענף ויעש פרי וכל יותר שיבואו הרוחות הרעות וינשכו בו עוד יותר ישביעוהו ויחיוקוהו במקומו. מי יודע תנבורת אנרופה של האנטיסמיזיזמוס בארצות הנאורות אשר אמרנו בצלן נחיה בנוים, אם לא אצבע אלהים היא כדי לקרב את העצמות היבשות אחת אל אחת. כי ידאו אחינו שבגולה הנזכרים

עלה נדף

הקולוניא של גולי רוסיא בוויינלאנד.

(סוף בנומר 34)

אם תקות הקולוניסטים תבא ולפעולת הועד היתה אחרית טובה, אז תוסרנה מניעות גדולות אשר בהן יכשלו ונוקשו רבים מגולי רוסיא הבאים לארצנו, והוא—הפנים להגור ממאכלים ידועים האסורים להם, ושמירת שבתם ביום השביעי. הדברים האלה אשר הם לפיקה ולמכשול לב להיובלים והתנוגים והסותרים, לא יבכדו על עובדי הארמה, יען לא עליהם—אשר לבדד ישכנו על שדי נחלהם—יתה לחלל את השבת ולהתגאל במאכלים אסורים, וזאת תתן עז ותוסף אמץ בלבב הקולוניסטים לגבר חילים בעבודת השרה, וישקרו ללמוד ולעשות דברים לאשורם כמוני, ושאלת מה נעשה ליתודים גולי רוסיא התפטר מאליה באופן פשוט ומאד נעלה.

יושבי וויינלאנד וסביבותיה מתבוננים אל פעולת היתודים ומעביריהם בשבע עינים ורבים גם בלב מלא תקוה וחפץ שיצליחו במפעלם, ושונים הם במשפטם אשר הם חורצים עליהם, לפי דעתו, אמר אלי אחד מיושבי וויינלאנד, "נתן הועד על ידם שיל לבן (*), אף כי עלי לחדות שהיתודים האלה עושים את מלאכתם בזריזה, ואם כן יסיפו ולא יזרו אחר—יכול יכלו". ומדוע יזרו אחר? שאלתי: יען יהודים לא עבדו את הארמה מעולם; אבל לא נוכל להניד מראשית אחרית, לכן נחבה ונראה. לפי ראות עיני, יאמר השני, לא ידעו ולא יבינו עד מה מעבודת הארמה, אבל אם יש להם מוח בקדקדם ילמדוה. ראיתי את נשיהם וילדיהם הננם מלקטים גודרגניות כאחד מאהנו". והשלישי עונה אף הוא חלקו: "אנכי לא אוכל להתאמן כי יצליחו". ומדוע, שאלתי: "האם ראית את מלאכתם ולא ישרה בעיניך"? לא ראיתם אף לא הייתי בהקולוניא, אבל האם תמול אנכי עלי ארץ ומוטי לא ראיתי יהודי עובד אדמתו, בכלל אוכל להניד כי המאמינים בהצלחת הקולוניא הם המרובים, ומספר קפני האמנה רק מעט. אבל גם כעניי המאמינים תהיה הצלחתם אם יצליחו—כדבר חדש היוצא מגדר המורגל וההתייה.

ע"י שלוח הנשים השאננות ובוסחות ושמחות בחלקן תבנה והכוון הקולוניא, אבל סכנת נשקפת עליה מחריצות הילדים והריונות שכלם. לא יארכו הימים, והם ילמדו לדבר כן בשפת הארץ, ומרחוק ירחו ריח המסחר והמרכולת הגורף מהביוערי (רחוב מסחר בני-ארץ), האם יעמוד לבם להבליג על רוח תשוקתם לעשות הון מהבל?—אבל מאי איכפת לן! ער אשר יגדלון להיות לאנשים סותרים ורובלים, כבר תעבור ותבטל מן העולם שאלת היהודים שאנחנו דנים עליה כיום ולע"ע אין טוב לנו רק לאשר את פעולת הועד הטובה מאד לשעתה, והמצוה על כל אוהבי אדם בלי הבדל דת ולאום לתמוך את הועד ולסעדו כפי האפשר". עכ"ל מכה"ע "Neu-Jork World" ואלה דברי מכה"ע "Philadelphia Ledger" היו"ל בעיר פילאדלפיה, אדות הקולוניא הזאת:

"הקולוניא רחוקה מהעיר וויינלאנד רק ארבע פרסאות אנגליות, ולכן היתה נקראת בראשית ימי הוסדה הקולוניא מוויינלאנד, על שם העיר הקרובה, ואולם שטה אשר נתן לה מפיסדיה הוא, אלליאנס" (Alliance) שפרושו—התחברות והתקשרות, והיא לא תבוש להתחרות עם קולוניות חדשות של יתר קולוניסטים אשר מקרוב באו להתאחז באמיריקא. מספר יושבי כיום עולה לחמש מאות נפש, ובתוכם רק כמאה וחמשים גברים, ויתרם כף נשים. אם נתבונן עליהם בשעה שהם עוסקים במלאכתם, בעת שהם מלקטים גודרגניות, כורתים עצים או סוענים ופורקים עגלות, לא נכירם כי הם המה היהודים האומללים אשר זה מספר ירחים ושבעות כצל התהלכו בחובות עינן, וקודר שחוח התגודדו לפני פתחי בתי הועדים, לבקש מהם עוד ותמיכה, — עתה ידאו כאנשים אשר לא יקוו לאיש ולא ייחלו לבן אדם. בראשית ימי בואם היו עיפיים ויגעיים מעמל הדרך ומהתלאה אשר מצאתם, ואחד אחוז מעשרה בתוכם היה ידוע חלוי ומרות, ועתה יחליפו כח ויוסיפו אונים מיום ליום, כה ימינם יראה במפעלם, וחילם בעבודתם; ירי הנשים מלאות עבודה במלאכות הבית לשמור ולאמן את ילדיהן; הגערות מלקטות גודרגניות בשדות וביערים בעד הפאָרמער, ותבאנה על שכון כפי פעולתן. הילדים והילדות אשר מספרן רב מאד בערך, ישעשעוהם בשעשועיהם ששאר ילדים, אף כי גם להם יבנו כסעם במעם מלאכות ועבודות קלות להתרגל בהן, וכשהשעות הקבועות ללמוד, הם שומרים את הפקודים לבא אל בית הספר אשר כונן בעבורם, ושם ילמדו לקח ראשית ויעת שפת ארצנו כפי שני מורים ומלמדים אשר הקדו עליהם, למען הבינם ולהכשירם לבתי ספר הכוללים אשר יפתחו בארצית ימי האסף, וכפי חוקי המדינה יבנו בתי ספר חדשים בקרבת הקולוניא די לאסוף בתוכם את ילדי הגרים בתוך יתר ילדי הסחון כמשפט מדינת נודזערין, מלוושי ילדי בית הספר נקיים ופהורים. שני בתי החדש גדולים נבנו בהקולוניא, הבית האחד בעד הגברים והשני בעד הנשים, ורוב

(* פיל סלון קדוש כוח להסודיים, ואשר חוקן נמתק כזאת עליו נכדו ולגנות לו בית נאה ונהללנו ממיטת לחנו, וכיף הולא מרכיב מלך וסכנסס לא השוט לה מלומד, והוא כעין הננו שעתה מוכיח, שישראל חייב לספק לו ימים רבים, ונדקס לדכני ר' יוסי שלט מדשים, וסוכת להמין עד שימלא כסן, והסכן כזמן הזה אין לו כו שום כלה עד שירצה יסתאג. ותתה פיל לכן יוכל העגרי לומר ככור נתן כהס נמתק.

מאחיו. אבל השופטים היושבים על מרין שהם כפי הנראה אויבי ערבי-פחה ומבקשים את נפשו לספותה השיאו אותו עון אשמה כי ירו היתה עם הרוצחים אשר הרגו נפשות בני אירופא נקים ביום 11 יוני אחרי הרעש בא-לכסנדריא, ואם יתאמת הרבר הזה או יהיה דינו לא כדון פושע מריני מורד במלכו כי אם כרוצח פשוט ושופך דם האדם אשר באדם דמו ישפך לכולי עלמא. פֶרְדִינַנְד לעסעפס אשר היה במצרים בראשית ימי המלחמה ונשא ונתן עם ערבי-פחה וידע את כל הליכותיו בא עם הספר להעיר עליו כי ערבי-פחה נקי הוא מן הדם הנקי אשר שופך במצרים; כפיו לא נגואלו בדם בני אירופא כי תמיד עמד לימינם להושיעם מיד עם הארץ אשר התמרמרו עליהם עד כי כחמש עשרה אלף איש מילידי אירופא הצילו מיד הקמים עליהם. לא נודע אם היתה עדותו של לעסעפס מספקה, וכפי הנראה לא יאמין ערבי-פחה גם עתה לשופטיו המושלמנים ולא יאמין בחייו, לפי שהוא סבב מאת שר צבא האנגלים להביא אותו לאנגליא ולשפטו שם. — ההיקון השני שאנגליא עושה במצרים הוא שהיא מבטלת לגמרי את חיל מצרים אנשי המלחמה, מפתחת את קשרי גרודי אנשי הצבא ושולחת אותם לבתיהם ולא יהיה עוד במצרים צבא מלחמה לסען לא יוכלו עוד בני הארץ להשען על חרבם ולהרים יד אם לא תהי רוחם נוחה בהנהגת הממשלה. ואולם להתחזק משמר בארץ ולפקח על השלום ועל סררי המדינה ישארו בכל ארץ מצרים כשנים עשר אלף אנשים מווינים ראויים לעבוד עבודה כשומרים בימי שלום ולא לערוך מערכה בשרה מלחמה. לשום את משטרי החלוצים האלה מסר הכדיב בידי באַקְעֶר-פחה, איש אנגלי מלידה אשר עבר בצבא השולטן ויעל למעלה פחה וכהחל המלחמה במצרים עוב עבודתו בצבאות תוגרמה וילוח אל האנגלים ואל הכדיב, ובעיני השולטן רע ויכירוהו כאיש בוגד באמונתו וישב ויחק מאתו את מעלתו מעלת פחה ואת אותות הכבוד אשר העניק לו. — בהשב האנגלים את ידם על הכנסות המדינה והוצאותיה, על מסחרה ויבולה, תבואותיה ורכושיה והמסים אשר יעלו לאוצר הממשלה, לא יושיבו עוד פקידים רואי חשבון מבני אנגליא וצרפת, כאשר היה בתחלה, כי על זה מרה נפש כל העם ובגללם החל הקצר והמרד בארץ, כי אם ימסרו את כל עסקי הממון בערכאות תחת יד פקידים הנמנים מאת הכדיב וחקים טובים ומתוקנים ישימו להם, אשר על פיהם יוצאו ויביאו את רכוש המדינה ומהם לא יזונו. — את כל התקנים והמדרים האלה וכיוצא בהם עושה ממשלה אנגליא במצרים על פי עצמה, ולאתרים לא תתן להתערב בדבר, לא להוגרמה המקנאה לכבודה קנאה גדולה וכת אין בידה לעשות מאומה, ולא לשאר מלכי אירופא העומדים מרחוק ורואים את מעשיה. תוגרמה ארתי שוכה בבושת פנים ממשאה ומתנה עם אנגליא על דבר משלוח אנשי צבאה למצרים אשר לא נתנום האנגלים לבוא ויריחוהו בלך ושוב מיום ליום ומחודש לחודש עד אשר גברה ידם לברם על ערבי פחה ואז נפסלה משלחת

מ. סימאן איש אדמה (פֶרְדִינַנְד) הגר בשכונת הקולוניא הוא המכלכל (לייוועראנט) יען הוא היה עוזר על יד מכלכל הממשלה אצל ההורים המקבלים פנס מהממשלה טוואשינגטאן, הוא מספק לאוסם הקולוניא כל צרכיה, זולתי בשר שיוכא מפילארעליא בשר כשר! דאקמאר ברנין מווינלאנד יפקד את הקולוניא מרי יום כיומו, ועוזר על ידו הוא אחר מהגולים איש צעיר שהשלים את חוק למודיו בבית למוד הרמאה ברוסיא.

בשרם כל נעשה, עד אשר נכנו חבנינים ונזרעו השרות היה על הקולוניסטים לכתות את העצים, לפנות את האדמה מהסבכים, ולכן היתה ראשית מעשיהם לפנות ארבעים מענית שדה וידעו בתוכה חטי מנית (וולשקארן), וישעו נהגדניות, הוגדגדניות פרתו וישגשו, אבל הרבי מנית לא עלו יפה, יען השנה הזאת היתה שנת בצורת בנודרעו ומעוט הגשמים הרע להחטים, מלבד מלאכתם כשדה פתרו מרתף גדול ושתי בארות מים, ובמשך שלשה וארבעה שבעות האחרונות מצאו רבים די עבודה אצל שכניהם הפארמער כסביב. רובם יעורו להם לאסוף את הגודגדניות, והפארמער ישלמו להם את שבר פעולתם לפי פעלם, והוא כקך בארבעה דאלאר החל ידו שהם עצלים ונרפים אינו אלא בועה או כוזב, ונחפך הוא כי הם רוצים לעשות ככל מלאכה שהנתן על ידם, ואחרי אשר יכלו את חוק מלאכתם הושל עליהם לעשות לתועלת הקולוניא, לא יעפו ולא ייגעו ללכת טהלך כמה פרסאות למען למצוא שם עבודה ולהשתכר כחציית הדאלאר. זה אמת כי הם אינם מהירים במלאכתם כהאמריקאנים, אבל לא יארכו להם הימים בארצנו וילמדו את דרכינו וידעו ויבינו לעשות כמותנו.

הקולוניא נוסדה בחדש מאי. בימי שלשת השבועות הראשונים היו בתוכה רק מאה נפשות אדם, ואחרי כן היו מתרבים והולכים מהגשלתים מהועד מנו-יארק, ועם השתים עשרה המשפחות אשר באו באחרונה יעלה כיום מספרם לחמש מאות נפש, ועוד מתחלה ישבו באהלים אשר נהנו להם מהממשלה בארצנו על פי הקאנטרעס בוואשינגטאן ביד המיניסטר מחיל הצבא ראכערס לניקלן, אשר שלח אלף אהלים, הרבה יותר מכדי הצורך, וכאשר נבנו הבתים יצבו כיום בבתיים, הוצאות הכולוניא יעלה לאלף דאלאר לימי שבוע אחד, אף כי כל צרכי אוכל נפש וכלי תשמישי הבית והשרדה יוחל להם מהמוכרים והסוחרים בפחות מכדי שוין, ובעלי כסלות רברזל ובעלי הספנות יודלו לטובת הקולוניסטים את שבר העברת רפציהם וצרכיהם, לפחות מכדי טחצית שבר הקבוע וגם שליש, ועלי נדבת לבם של בעלי כסלות רברזל ופקידים והסוחרים נתמעמו הוצאות הקולוניא בנשואם אתה את חלקם.

שכניהם מסביב במחוז ווינלאנד יתהלכו עם הגרים כאחות ורעות, וכשכנים טובים ונאבנים הם דושים שלוםם וטובתם באמת ובחמים, מכהבי העתים היול בווינלאנד משמיעים

למעלה הבוטחים על חילם וברוב עשרם יתהללו, כי גם השכלתם גם זכות האזרחים אשר ירשו להם אחרי מלחמה כברה מרוד דוד לא עמרו להם להצילים משנאת העמים ושב ודאנו אל עםם ואל טובו לאחרית הימים ותשו עתירות למו. על כן על העומדים בראש הקהל ובראש דעת הקהל המצוה לבלי להרחיב הפרץ ולהגדיל המדורה בהנאותיהם ובמצותיהם. במקום שתועלת הכלל והצלחת האומה עולות לגרודם אין מקום להנאה עצמית ולחשבון של פרומות. וכל יועץ וסופר בישראל כשיבוא הנחש וישיארו להטיל זוהמא בחברו אשר איננו טוב בעיניו יזכור כי בדבריו המרים והחדים לא את נפש מהגנדו הוא קובע כי אם הגוי כלו; ובכן יתגבר כארי ויכבוש את יצרו למנוע את עוקצו בתוך חכו ולרבר בשובה ונחת. התאחרו הימינו והיו לעם! איש איש מנקודת מצבו יהיה לעוזר לעמו. מי יודע אולי אלהים אתנו וישתנו העתים לטוב והאנשים הנתונים את נפשם על תקימת האומה וההורות לתחיה יעשו חיל לסלק את המניעות מחוץ ולהרים את המכשולים מן הדרך, והאנשים הרואים הצלת עםם בהקנתו הפנימית ימצאו און לכו להסיר מכשול מלב העקוב ועל ידי זה יכשירו את הדרות הבאים ואת הנאי החיים המקיפים אותם ומעט מעט נתקרב אל המטרה אשר אליה אנהנו נושאים את נפשותינו, עד אשר נוכל לקבל את הטוב אשר אליו נקוה. מי יודע אולי... או לנו ירואים אנהנו אוחנו בכך סיכרתים לאמר: כולי האי ואולי...

הליכות עולם.

אנגליא כלהתה את מלחמתה אבל לא כלתה עוד את מלאכתה במצרים. עתה אחרי אשר כל הארץ נכבשה לפניה ידיה מלאות עבודה להשקית את הארץ ולשום בה סדרים טובים ושלום אמת אשר לא ימות במטרה בקרוב. והנה לפני עשות חדשות בארץ להוק על ידן את ממלכת הכדיב ולרנניע את הוה יושבי הארץ היה מן הנחון לבער מסנה את השאור שבעיסה שהעלה חסיסה, למלאת החסרון ולהקן המעוות. בראשונה הושיכו בית דין של שבעה שרי מלחמה, כלם מושלמנים אשר נשארו באמנה את הכדיב, לשפוט את ערבי-פחה וסיעתו כל ראשי הקושרים. מסשלת אנגליא עומדת לימין הנדונים ומלבד שהנתנה עם הכדיב, אשר הוא בירה כחומר ביד היוצר, שלא ידון דינם למיתה, עוד נתנה דריסת הרגל בבית דין ההיא למאָלעט קאנסולה למען יוכל להשגיח על מהלכי המשפט; לפי שבעיניה דנרונים הם פושעים ברבר מריני שצריך להכנס עמדם לפני משורת הדין. לערבי נתנה רשות לבחר לו מליץ אחד מיודעי דת ודין להפוך בזכותו ולהגיד לבית דין ישרו ויבחר לו איש אנגלי ולא איש מצרי

הקולוניסטים ירצו בתוכם במים את בשרם מדי יום ביומו, שני ילדים נולדו ואחד מת בהקולוניא מיום הוסדה. כעמד הכריאות הוא טוב מאד, אף כי יש לחוש לימי כבדו פרי העץ הממשמשים ובאים, לאשר פרי העץ ומה גם אלה שלא נתבשלו כל צרכם יוכלו לפעול את פעולתם הרעה על בריאות הילדים שאינם יודעים להזהר. יום השביעי שהוא יום שבתם ישמרו הקולוניסטים מחלל, כל מלאכה לא יעשה בו.

חמשה בניני עץ, כאה רגל אורך כל אחד ועשרים רחבו, ובית מבשלה ובית האסם, הם כל הבנינים אשר נבנו עד עתה. הבתים כעצמם נבנו על ידי בונה קבלן (קאנטראקטור) על חשבון הועד מנו-יארק, אבל כל מלאכת חרש עצים ונגר אשר בתוך הבתים פנימה, כמו המחיצות, המפות, השולחנות וכו' נעשו ע"י האומנים ובעלי מלאכות סקרר הקולוניסטים. המנוט הם קרשים פשוטים נשענים ונטיעיים במסמרים בזווית החדרים, וכלי המטות הכרים והכפפות והמצעות הוכאו רובם עם תגולים מרוסיא, בבית המבשלה עומדים שלשה דורים או כיודים גדולים, האחד אשר בו יבשל המרק והגודר וששים הין יכל (ד' קווארט התי), והשנים הנשארים יכילו שלשים הין כל אחד, יהיה האחד לבשל בו מהעוד והשני למים חמים. תגוד גדול שעמקים כעת כבנינו יגמר בקרוב, ובו יאפה הלחם די צורך הקולוניא.

ארמת הקולוניא הכול בשמחה אלף ושתי מאות מענית (אקער, שתי מענית ומחצה הוא דיסאמין רוסי) והארמה טובה ופוריה בערך ארמת המחוז מסביב, האדמה עוד לא נקנתה, רק נהנה להועד לנסות אותה, על תנאי, ואם תישר בעיניו עליו לקנות את כל החבל ובמחיר חמשה עשר דאלאר כל מענית, והוא שמונה עשרה אלף דאלאר מחיר כולה. האדמת היתה מכוסה בעצים ובסבכי יער, והקולוניסטים כרו את המקומות אשר עליהם נבנו הבנינים ואשר נודעו על ידם.

ה' א. י. שטערנבערג מהארמטארד קאנעטיקוס הוא משגיח ומנהל את הקולוניא ומלבד ידיעתו הרבה ונסינותו הרבים בעבודת האדמה הוא בעל לב טוב, נח לבריות ואוהב ישראל, אבל תקף ועומד ברעתו, ואם יגזור אוטר לא יזוז ממאברו, והוא שעמדה לו שהכל מציתין לו, ועד היום לא העיז אף אחד מהקולוניסטים למרות את פיו לכל אשר יצונו, וגזרה היא מלפניו, שכל דבר אשר יקבלו הקולוניסטים כעת מידו ועל ידו, יוקף עליהם במלוה, למען ידעו שמתוובים יהיו לשלם את כל אשר הוא נושה בהם כאשר תשיג ידם לאחר זמן. לכל אחד מהקולוניסטים יש חשבון בינו ובין המנהל, וכל דבר אשר יוקף מהאוצר והאוסם יוקף כמלוה על המקבל, ויכתב בפנקס לזכרון, לכותב בפנקס נבחר אחר מהגולים, נער שהיה סודענעם ברוסיא. — מ. א. סימאן, פקיד העמינראציא ממדינת נודרעו, אשר על פי עצתו ועזרתו נתיסדה הקולוניא, יפקידנה כמעט בעצם בפקידה של עצות טובות וכויעולות.

צבא השולטן ביותר, תוגרמה נסתה עוד הפעם להשמיע קולה בדבר הזה ותשאל את ממשלת אנגליא מתי תוציא את צבאותיה מצרים אחרי אשר עתה המתקוממים במצרים עוד אינם ואין צורך להחזיק בארץ ההיא חיל וצבא, ותען ממשלת אנגליא לתוגרמה כי מקצת חילה היא מוציאה בקרוב מצרים, והם צבאות ההודיים השבים בימים האלה לבומביי, ואולם מקצת החיל רואה היא לנתון להשאיר על מעמדם במצרים עד אשר יתחזקו העמורים אשר נעו והתפלצו ויכונן שלום אמת בארץ. ותוגרמה לקחה את התשובה הזאת ולא השיבה דבר כי מה תשיב וכחה אינו אלא בפיה. ועם יתר מלכי אירופא לקחה ממשלת אנגליא דברים עם כל אחד ואחד לבדו בינם ובין עצמה ולא נתנתם להאסף באספה חדשה ונלוויה כדאספה הראשונה אשר היתה בקונסטנטינופול לפני המלחמה, וידעה לקחת את לבם בדבריה ובהבטחתיה עד כי לא עמד איש בפניה, והנסיך ביסמארק שלח ראשונה דברו להגראף מינסמער ציר גרמניא בקונסטנטינא נפול לכלי יצא נגד דיפֿפֿערין ציר אנגליא ולהיות ידו עמו בכל אשר יעשה ואחרי גרמניא נמשכו גם יתר המלכים וקפצו את פיהם, וגם צרפת הנוגעת בנתלת מצרים ויהר משאר הארצות גם היא מאמנת באנגליא ובוטחת בה כי כל מה שאנגליא עושה במצרים, היא עושה לא רק לטובתה ולהנאתה לבד כי גם לטובתם של אחרים.

והנה לא פרמי הסורים והתקונים אשר תעשה אנגליא במצרים הם העקר, אשר על ידם יעשירו סוחרי אנגליא וצרפת במשלח ידם במצרים פחות או יותר, אבל עקר הדבר מפלת תוגרמה וירידתה פלאים בעיני כל בני מחמד ובעיני כל באי עולם. שעת הכושר אחת היתה לתוגרמה להתנער משפלותה ולחדש כבודה כקדם, והוא הזמן אחרי המלחמה בקרים בשנת 1855 אשר מן המלחמה היא יצאה תוגרמה בעזרת כל מלכי הברית וידה על העליונה. או היה לה לשום עיניה על דרכיה, להסיר מתוכה מופת, לחזק את ברקיה ולגבר חילים להראות כי עוד כחה במתניה לעמוד בין הממשלות הגדולות מצוקי ארץ. אבל עתה נגלה קלוניה וראו כל בשר יחדו כי אחריה להכרית וקרוב לכוא עתה וברור אחרון ימת שמה מתוך איתני אירופא. בשנת 1877 אשר אז שחקה השעה לתוגרמה בראשונה לא יכלה לעמוד בקשרי המלחמה, ועתה שחקה אנגליא בה כצפור ותתן אותה ללעג ולקלס לעיני כל והיא כאלם לא הפתח פיה וזכור מלחמה אל הוסף. את ערבי-פחה אשר העניק השולטן גאווה באות כבודו היותר יקר ונעלה ואשר לקח עמו דברים בסתר, וכפי שנודע עתה כל מה שעשה הפחה ההוא במצרים לא עשה אלא על דעת קונו וארוננו השולטן, אותו נאנס השולטן ברצון אנגליא למנות בין בוגדים ופושעים, ובאָקער-פחה אשר השולטן הכירו לבוגר וינצל את עריו ואת כבודו, אורה הרימה ממשלת אנגליא אל על ותתן

לו משרה כבודה במצרים—הארץ אשר שם השולטן נקרא עליה עד היום הזה. היש לך בעולם פנם כבוד ועלבון גדול מזה? ואע"פ שהשולטן, היודע רפיון ידיו, בלע כפיפה מצרית זאת והיה כמחריש, אבל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וכבר נשמע כי הערביאים והלובים וכל משפחות בני קרד מתנשאים למרוד, ובלי ספק על השולטן ועל ממשלתו הם קמים כי סר צלו מעליהם ומוראו ירד מעל ראשם. ומה תהי אחרית תוגרמה בקום עליה גם הרעה מבית? מי יודע אם לא עתירה הממלכה הזאת לפול ולהשבר באחריית ימי המאה הזאת כמו שנשברה והחלק ממלכה אחרת בקרב אירופא בסוף מאת השנים שעברה? ומי יודע אם בנפול תוגרמה, שהיא עמוד החוץ לכל ממלכות עמי סהמר, לא יחזור כל עולם המושלמני לתהו ובהו. זאת תהי אחרית מפלת מצרים אשר ראינו בעינינו בימים האלה.

**עזרת סופרים.
יפה שתיקה לחכמים.**

(מכתב להמו"ל)

הנה שנת תרמ"ב חלפה הלכה לה—שנה שרשה בתחלתה ואינה מתעשרת בסופה. אם נתבונן בלב פתוח אל מקרי אחינו בימים האחרונים, אם נשים עין פקוחה על חצי עני עמל ולחץ, בו נאצות והרפות אשר נתחו בנו כמעט בכל המדינות, אם נביט און הנעשה ביעקב ועמל בישראל הנודר למרחקים ועומד בין המצרים באין דרך לנטות ימין ושמאל על כברת ארץ קטנה אשר יאמר עליה "לנו היא למגור", אם נראה איך עמי אשכנז ואונגארן שמרו צעדי היהודים האמללים האלה פליטי רוסיא וכמעט לא נתנום לעבור דרך ארצם [אף כי מעולם לא עלה על לב הגוים להאחו בקרבם] עד כי האחרונים התחכמו להמסיר עלינו פחים ולהוציא ממעמקי שאלו עלילות ברשע למען הציג אותנו לעיני אירופא כחרלי אישים וכצלם בלדות... או למנינת לב יודע לעינינו כי המצב הנוכחי איום ונורא הוא כמעט יותר מגורלנו בימי רעם בגלגל החזור בעולם, בעת אשר עוד רבים דמו בנפשם כי רעתנו אך רעה עוברת היא, ואחר הנשם—חופיע השמש בגבורתה. — אך לא נאוו לאומה שלמה להתרפות ביום צרה, ואם לא נחפוץ לאבד עצמנו לרעה, עלינו לחגור שארית כחנו ולהתעורר מתרדמת היואש המוחלט, להתאחד ולהתלכד, להתעורר ולהתחזק בשם האמת ולשית עצות בנפשנו איך ובמה נוכל להתחילף בה ותעצומות, לחדש נעורינו, להקים בית

רק תהלתם, ואף כי יספרו כל צעיהם אשר יצערו למעלה למשכל, עוד לא השחמט אף אחד מהם לבקר אחרי כומים או למצוא בהם ערות דבר. פקרתו את גווית הפאָרמיר היושבים מסביב להם, למען אשמע את חוות דעתם אדוות, והנה כמעט שפה אחת ודברים אחרים להם לספר בשבחים, כל אחד בסגנון לשונו. כל עצמותם תאמרנה אין עצלות בה" אמר האחד, "כמרוסיה שיש מוח בקדרקם" אמר השני, "יודעים הם שצריכים למוד—וזה תהלתם" יענה השלישי, וכן כולם. עשיר אחד מעשירי וויינלאנד נדב להם מקום בנין למען יבנו למו בית הכנסת כאשר יהיה עם לבבם לבנות למו ביה"כ בעירם, אף הוא נדב לכול להם מסלה מן האליליאנס עד הרצות מסלת הברזל הקרובה אל הקולוגיא, וכאשר הוגד לי יש להם ארבעה ספרי תורה ומתפללים בצבור בכל יום.

כל המלאכה אשר נעשתה עד היום היא רק כעין הכנה להמלאכה המרובה העתידת להעשות. מ. שטערנבערג דוחק את השעה ולא ינות ולא ישקוט עד אשר יחלק פאָרמס בנחלה לכל הפחות לאלה מחלמדיי שעברו עליהם שלשה חדשים בימי למודם, להושיבם על נחלת אחוזתם. מתחלה הית עם לבבו להושיבם במדינת המערב, למען אותם שם על אדמת המטילה, אבל כיום רוח אחרת עמו, ויאמר כי יותר טוב להניחם על סוקים בגודערזיי, יען רוב הפאָרמס במחוז וויינלאנד הם המוצאים צרכי אוכל הכית, פרי אדמה וירעוני גנה, אשר מרחם מועמת בערך טרח שרי תבואה, ולכן בחר הועד בהמחוז הזה בתחלה לטען הרגילים מן העבודות הקלות אל הכבודות, ואליליאנס—גרות הקולוניסטים—קרובה אל תנתות מסלת הברזל הרחוקה מסנה רק כשלושה רבעי פרסא במרה, ונקל יהיה להם להביא את גרגרניותיהם ופרי אדמתם בימי השוק אל הערים הקרובות והרחוקות מסביב. ואחת מן המעלות הטובות שהאליליאנס מצוינת בה היא—כי קרובה היא אל הערים ברידשטאן, וויינלאנד ומילויל, ערי בחי עבודה ותרשת המעשה; ואל יהיה הדבר הזה קל בעיניהם, יען בימות החורף, עת השבת עבודת הקולוניסטים בשדה, ימצאו עבודה ושכר לפעולתם בהערים האלה הקרובות אליהם מסביב. מחוז וויינלאנד יתור את כל הארץ בפירות כבושים וחבושים, בקנקני רקוע פחים ובעצים כל מיני גדרגניות וממתקים (איינגע-מאכטע פריטצע) שנשלחים משם לכל הארץ. האסטריקאנים מרבים לאכול הממתקים האלה כפרטאות וכקנות כל סעודותיהם, וגם על שלחן בני הכפרים לא יחסרו סמתקים בכל ימות השנה. עכ"ל מ"ע Ledger הו"ל בהילארעלפויא.

לפי חשבוננו של שטערנבערג תעלינה תוצאות למען משפחה אחת על אדמת נחלתה רק לחמש מאות דאללאר. הא כיצד? חמש עשרה מענות שרה, —ס"ו דאללאר המענית האחת—עולה 225 דאללאר, לבנות בית לשבת 125 ד', כלי בית 25 ד', כלי אומנות קטנים 10 ד', סונו וכלכלה לששה חדשים 100 ד', הוצאות על כל מקרה שיוא שלא נדע לכנות מראש 15 ד', ולפי זה בסיה 500 ד'. אבל כנראה חמש שטערנבערג את המועט, כי לפי חשבוננו של גאלדסטאן—

אשר הלך במלאכות הועד להתחקות על דבר יסוד הקולוגיא במדינות המערב—תעלינה הוצאות יסוד משפחה האחת לאלף דאללאר ועוד, וגאלדסטאן כתב את דבריו אחרי חקירות ודרישות ונביולה עדות רבות על פי פאָרמערס שנתישנו בעבודת האדמה, והם יודעים מה שידברו וחשבונם מדויק. ואם אנחנו יש לישב, כי פאָרמס במערב משרי תבואות לחוד ופאָרמס משרה גנים אשר במערב יעדרון לחוד; כי גאלדסטאן מביא בחשבוננו גם צמד שורים לחרישה וכלי מחרישה ומספא להשורים, והפאָרמס הקטנות בוויינלאנד אשר יוצאו כנגה זרעיהן רק במערב יעדרון, אבל גם אחרי נכיון משרי השורים וכלי המחרשה העולים בסיה 120 דאללאר, אף נוסף לנכות מצרכי הבית את כלי תשמישי המטה המצעות הכספות והכרים שגאלדסטאן מביאם בחשבונו ושטערנבערג יעבור עליהם בשתיקה, יען הקולוניסטים באליליאנס הביאום עמהם מרוסיא, אחרי כל אלה לא ישאו עוד שני החשבונות של ג'ים ושל ש"ב כד כבר, ויש הפרש גדול ביניהם, ואם נניח שהאחד תפס את המרובה והשני את המועט, וננקוט את מספר החוץ בין הקצוות—לא נשתבש. אמור מעתה: להושיב משפחה אחת הרושים 750 דאללאר, ולמאה וחמשים משפחות הנמצאות בוויינלאנד קייבאלפיים ות"ק דאללאר (112,500), כך גדול שאין בידי הועד. ומלבד זה הלא גם הקולוניות האחרות מבקשות חלקן: שארית הקולוגיא הראשונה שנתסדרה באי סיצייליא בלואיזיאנא לא תוכל עוד להפקיע את עצמה, הקולוגיא נוא-אדעססא (ארעסא החדשה) בקאלעראדא עורנה עיניה תלויות להועד כידוע, וגם הקולוגיא החדשה "באר שבע" שנסדרה ביום תשעה באב העבר בקאנזעי, אף כי הועד מסניסטינאטי ררה וילדת אותה, אבל גם היא תצפה למען ועוד מחוץ טנו-יאיק. לכן לא ימצא גם שטערנבערג עצה אחרת רק העצה אשר הציג מ. גאלדשטידט לפני האספה הכוללת בבית היהודים בנו-יאיק ביום ד' לחדש יוני, והוא שכבד הדבר מהועד לעשות עד מה לקולוניציא, ואין עצה אחרת רק אם תסור תברה חרשה מעשירים ובעלי כוים שהם יעשו את דבר הקולוניציא למסחר וקנין, לא על מוסדות צדקה וגמילות חסדים, רק על מוסדות המשא בתוך והמסחר, שלי שלי ושלך שלך, זה נהנה וזה לא חסר, ובעלי התברה ילדו את הפך הנזכר להקולוניסטים על זמן עשר שנים ובעד רבית מועטה שלשה או ארבעה למאה. ויען שאי אפשר שבין מאת וחמשים ליום לא יאונה לאחדים מהם אויה אסון מקיה או פגע אם יחלה איש או על כל צרה שלא תבוא: שדונו ירקון או שתחטפם שדהו, לכן יהיו גם הקולוניסטים ערבים זה בזה; אם זאת תעשה יש חקיה וארית להקולוניסטים. זאת היא עצה שטערנבערג, ותשאלה היא כיום פשוטה האם טוב לנו שהאנשים האלה יתהלכו כצללים, עניים וגועים ברחובות נו-יאיק להיות למגור ראש לאוהבינו מסביב וללעג ולקלס לאויבינו, או שיהיו עובדי אדמה איש על נחלתו ואיש על שדהו, ככל גויי הארצות וכאמריקאנים גמורים, אשר יביאו תועלת וברכה לארץ הטובה אשר נתן להם ויהיו לברכה בקרב ארצנו?

יהודה דוד אייזנשטיין.

חינו הנפול, ולהרים כבוד שם ישראל השם עד עפר, כאשר הורנו הנסיון מאז לעשות בצוק העתים בעור עבותות האחדות והאחה. אף אמנם אין לקוות אחדות שלמה ונסורה המבוקשת והנחוצה בימי רעה אלה, ולפעמים אך כדבר פלא ומעשה נסים, כמו תחלת דמיונית ויתאות נפש תמימים [pium desiderium] נחשבה גם בעיני היותר גלהבים, הן בכ"ז נם בחלום חזיון לילה לא עלה על לבי, כי מקרי הימים האחרונים יעירו את לב חכמים וסופרים להביא לנו ענין לענות בו אשר בכחו לפזר ולא לקרב, לזרות ולא לחבר ולנתק בחוקה את היתרים הלחים והחרשים של אנדרהנו התצוויה אשר נגלתה זה מקרוב ואשר ששנו עליה כמוצא שלל רב; הענין הזה הוא שאלת הדת אשר עלתה על שלחן המליץ זה כחצי שנה.

סלח נא ארוני המ"ל אם מצאתי את לבבי נאמן להגיד לך כי כל ההצעות ושול"ת הנוגעות לשאלה הדתית (הנכבדה בעצמותה והביכה בשעתה) עשו רושם בלבי כאלו ראו עיני אספת רופאים מומחים הסובבים ערשו של הולה הנוטה למות, ותחת להחיש לו ישע ע"י סמי תרופה הנוצצים להחיותו ולהעלות ארוכה למכתו האנוסה, המה יושבים ומתייעצים אי-זה יין יוקח לו למען חזק את גופו אם יקום ויתהלך בחוץ על משענתו, ולא ישיבו אל לבם כי בין כה וכה החולה מת תחת ידיו. אין להכחיש אוהב נכבד! כי נחיצות התיקון גדלה עד לשמים והמשל, לספינה שיורדת בים וכו' אשר נשאת עליה (המליץ גליון 31) הוא משל נפלא נחמד למראה וטוב להשכיל; אך העת עתה לשים את השאלה הדתית למטרת פעולה? החסרי שאלות אנחנו? איה שאלת הקולנויות העבריות? איה שאלת ענפי המחיה ואופני ברכת המזון בדרך כבוד לא בתרפה וביוק? איה שאלת חנוך העם עפ"י שמה חדשה המתאמת יותר למעמדתו ולמחשבותיו?— הן כלן שאלות נכבדות ונחוצות לחיי שעה אשר גם אחת מו"ל רב פעלים טפחתי ורביתי ברוח דעת עצה ונבונה, ומדוע מונחת עתה בקרן ויוות ומחכות לפתרון, אף כי קודמות הנה לשאלה הדתית, אם לא במעלה, עכ"פ בזמן ובתועלתן הנמצאה בעולם העשיה.

כלבר כל אלה; קדות הימים שעברו והנסיון היומי ויוזנו יאמרו לנו כי במצב המדעי של רוב אחינו שוכני פולין ורוסיה שבר לא יהיה לנו בעמלנו ומאוסה לא גשא בכל השתדלותנו, כ"א מבוכה רבה במתנה ישראל והרחבת הקרע שאינו מתאחה במתרה. אם נביש על תיקון הדתי כעל דבר לאומי המקיף כל מחלקות העם מקמן ועד גדול, הם אני לא אדע אם כבר בא המועד הראוי לשנויים כאלה בתקוה טובה על השגת התכלית, או על תקומה מתמדת, ואולי תדעונו הזה גם בזמן יותר מוכשר ובימים טובים מאלה אך רעיון רוח הוא ובקמן שנוטר דמי במרם כלו לו חדשיו. הן כל התקנים (מדיניים או דתיים) הגולרים על ברכי החברה האנושית תלויים ככל עת בתנאים שונים למיניהם המכשירים אותם להגלות וקצאת אל המציאות בעתם וכומנם והתקן המבוקש אינו אלא כתולדה הנמשכה במטבעה מן התמורות והחליפות הנחוצות בפרק הזמן שלפניו, ובהעדר התנאים הקודמים האלה גם השנויים היותר טובים בעצמותם, כמו שבלול תכס יחלכו וכעב יעופו. התנאי היותר נכבד הוא התפשטות ודחבת תוצאות העיון והחקירה של חכמי דור דור במדה כזאת עד כי קרני דכרה בהירה והבנה הראויה יחררו ויבקייעו גם בתוך מחשבי נאות העם כלו, והצורך לשנות ולתקן יהיה צורך מורגש גם בין ההמון הרב ומקרבני צא. ואם רק אחרים, יחירי סגולה הכפוזרים פה ושם יחשו וירגישו הכרח השנויים (למזכותם ולטובת אחיהם) אין בכך כלום ואך בנזק אחדות הקבוץ יוכלו לצאת לאור עולם בלי כשרון לחיים ארוכים ומכלי רושם ניכר על הרמונים המשוקעים ביון מצולת דעות כוזבות והבלי שוא, אשר לא יבינו אל פועלות גלווי עינים אלה ויתרחקו מהם בכל פעם יותר ויותר.

טעמו וראו מה יתרון היה לסתננדי ממשלת רומא [אנטיהיעארליסטים] בכל עולם ממאה הי"ב והלאה? ומה בצע בדמם הנשפך כמים במלחמות קשות וארוכות (אף כי היו ביניהם חכמי לב וגבורי חיל) כל עוד חושך וערפל כסו פני רוב בני העם באירופא? עד שקם כהן אחד בתחלת המאה השש עשרה ויצליח ביד האחד בשנה אחת כה שלא יכלו להשיג אלפים אנשים בשנות כמות, ומדוע? יען רוח העם—אשר בסוף ימי דבינים לרגלי תמורות מדיניות נפקחו עיניו לראות נכוחה— רבר בו והצורך הכללי על לשונו. הנה כמו בן הקיסר יוסף השני מושל צריק ונאדרי בכח היכולת בלתי מוגבלה אך להוזה והבל ינע להשלים חפצו ולבצע מתשבותיו הרמות לטובת בני עמו, עד כי בסוף ימיו ראה לדאבון לבו רוב מעשי ידיו ותקונו (ביחוד אלה הנוגעים לכניסה הקסולית) מונחים לפניו מנופצים כאכני גיד ונפוזים כגל של אנונים בנוגע בהם אצבע קסמה של הנזילים והצבועים אשר שלטו ברוח דהמון הולכי חושך, והאחרונים— באמצע הכאת הניכוחית—מינים רוממה לעשות גדולות ובלי יגיעת בשר ורוח ואך כשליחי צבור הדרוש תקונים מדעת עצמו, עלה בידם להקים בנין ערי עד אשר לא במתרה יתרום.— הוכחות כאלה יסציאו לנו קורות ימי עולם למדי,

וגם עינינו הרואות כי כל התקים (הישרים מצד עצמם) הנהוגים קודם זמנם בארצות אשר יושביהן עוד לא נגמלו כראוי, לא ישאו פרי תועלת ותחת חטה יצא הוח.... והנה אם נחפשה ונחקרה על דבר השקפת בני עמנו ומספרם בפלכי פולין [כי לא נהירין לי שבילי ררוטיא למען הוציא עליהם משפט צדק] בנוגע להתקונים, ראה זה מצאתי: בעיר הבירה וגם באיזה ערי המדינה והמקומות הסמוכים לספר גדול, מספר הנאורים רב, ובהשקפה הראשונה יתראה לעינינו עוד גזלל יתר מאד מאשר הוא באמת. ואולם אם נשוה לנגרנו הסך הכולל מכל היהודים המפוזרים בכל המחוזות נכיר ונדע כי המשכילים (לאלה יחשבו גם אלה מקצה האחרון) בצירוף, הבינונים" אשר רק לענין חנוך בניהם בכ"ס יורו למו היתר, אך מעטי הכמות המה לעומת אלפים ורבבות העומדים עוד על סדרת סלם ההכרה כאשר עמדו עליה אבותינו לפני מאה שנה ויותר, ולפ"ו המחויקים בנושנות המה רוב הצבור, רוב המכריע. ואיה איפוא תקותנו להסוך כמו רגע מחשבתם ולמשכם אלינו?... אם נחפוץ להגדיל מספר המשכילים דורשי אלהים אין לפנינו דרך אחרת כ"א לשים בתחלה לב ועין על רכני התנוך: להקים בתי הורה בכל כרך ועיר ולהושיב שמה מלמדים להועיל שומרי מצוה וחכמי לב אשר בתבונות כפיהם ינהלו את בני הנעורים (ובפרט המיועדים להיות תורתם אומנותם) במעגלים חרשים לא שערים אבותיהם, יביאו בקרבם מושגים בהירים מכל קודות והשתלשלות המנהגים וברומה, ויורום להבחין בין יום ובין לילה, בין עיקר ולפול, בין חרצן לזג וכו' ובאופן הוה יתרבו במשך הימים התודנים הנאורים בישראל והמה יכריעו את הכף; ואם אז יגולגל זכות ע"י זכאי להביא סדר ומשטר גם במקצוע הוה בל"ס ישרים חפצו בנקל בשלום ובמישור, כי אז באמת רוח העם או רובו ידבר מתוך גרנו. ואולם עד העת הזאת אפסה כל תקוה להגיע אל המטרה כ"א במחיר שלום בית ישראל; מחיר גדול מנשוא אשר אין ידנו משגת לשלם. גם משענתו על ועד הרבנים אך משענת קנה רצון היא, כי גם המה לא ימצאו און קשבת [כאשר כבר העיר ע"י סופר נכבד בהמליץ גליון 33]. אנכי השכתי כן מני אז כי לפי תכונת היהודים בימינו ובארצנו גם מאה רבנים לא יתירו את הענונים... ולא יוציאו פעולה על מחשבות בני העם שאינן נתבשרות כל צרכן או—יותר מדי, ואם גם אמרנו יש תקוה כי ימצאו איזה רבנים מצוינים אשר ביושר לבב יתנדבו להקל ולא להחמיר, לגרוע ולא להוסיף, מה יועילו חכמים בתקנתם? אם ינזרו אומר לא יקום וכל אשר יבנו—אם יעלה שועל ופרץ חומת אבניהם, כי לא כימים הראשונים הימים האלה. לפנים בישראל בימי עזרא ובימי התלמוד היו בני העם אנשים פשוטים בתהלוכותיהם, כל איש ואיש התעסק רק בעבודתו בשרה ובבית וחזון התורה לא היה נפרץ ביניהם. בימים ההם הספיק מאד אם החכמים לברם הרגישו והבינו ברוח משפטם שיש לשנות ולתקן אז עשו כיד חכמתם המובה עליהם כל אשר החיוק לחובתם, מבלי שאול את פי ההמונים אשר לא התערבו כלל בעניני הדת, אך קימו וקבלו עליהם מראש כל אשר אזנו ותקנו חכמי הדור מורשי העם בהנהגת התורה והמצוה, וכל מוצא שפתייהם היה קרוש בעיני כל ישראל מבלי הדורו אחר מדותיהם. כאשר דרש רב מהנה בתוך קהל ועדה, אשה לא תלוש אלא בטים שלנו" והשומעים הבינו כי דעתו על "מים שלו", לא התלוננו מאוסה אך בתום לבבם הביאו לפני כדיהם ויאמרו, "הב לן מ"א" (פסחים מ"ב), ובעת כזאת נקל היה לאחד מראשי האמוראים לנעור בכוכרי הרסים אשר דרכו במתירם לאמר "אשון זוכינו ואי לא דרישנא לכו כר' פרפון" (סוכה ל"ד) כי מצות החכמים היתה כמספר נמוע בלי פוצה פה ומצפצף. לא כן בימינו: לרגלי המצאת סלאבת הדפוס, ועוד יותר ע"י השתדלות המהכרים האחרונים להפיץ מעינותיהם תוצה ולחלק ביעקב רמון ספרים הכוללים הלכות ערוכות וארחות חיי הישראלי לכל פרטיהן, ומה גם הקצורים הנעשים מהם לטובת ההמון, נתרבו "הידענים" בארץ והחורה נמצאת במחרנין ובתגרנין, בחוטבי עצים ושואכי מים, ולא לבד בלם חכמים וכו' כנאמר בהמליץ גליון הנ"ל, אך גם עוי מצח לא ידעו בושת פרו וישרצו, ורבו היום שועלים קטנים המהפצים בפני אריות. ואם יקום אחד מהנאונים האמתיים להקל אף במנהגים היותר קלים, או ההדיוטים יקפצו בראש ונקל להם להבייבהו בתלמודם שבידם, זה בא"ח וזה בת"א וזה כסדרו נהורא השלם המלא דינים כרמון, וכלם יעמדו נגדו וביותר אלה התלמידים הקטנים, מכבי אור התורה החפצים להשתרר במחלוקת ולקנות בו שם אצל ההמון [לשון הרה"ג החוקר ר"א דעלמירני בספרו בחינת הדת].... עפ"י הדברים האלה עינינו רואות כי שוא הוהלהנו על הסכמה כוללת מאת כל העם או רובו ואך בית עכביש סבכתנו על עזר ופעולת הרבנים ולא נשאר איפוא כ"א לפרוש מן רוב הצבור ולהתחבר לאגודות אגודות. אך הכולל בלב שקם להתאים מחשבה דה כזאת עם רעיון, בנין הלאום" דרוש שלום ורעות? הנוכל להפקיר ישועת יעקב בעד הועלת קמנה ככף אים אשר אולי הצפת מזה למתי מספר? דנוכל— בעוד אשר שונאינו מגדירו האנטיסימיטים מתאספים מכל אפסי מדינות אשכנז ואונגארן בעיר דרעודען ויגודו על נפסנו כאיש אחר חברים לפרפרנו ולפצפצנו

בורעות משלכות, —הנוכל בעת כזאת לדרוס מערכות ישראל, לרפה קשר אחותנו ולהחליש בזה עוד יותר כחנו הכושל? הנוכל לתת פתחון פה לנעו לבלונכלים לאמר כי אך רעה נגד פנינו, ולהסיר לבב העם מאתרינו לבלתי שמע בקול עצתנו גם כדברים אחרים הנוגעים לחייהם ולכבודם המהולל בנוים? כל אלה שאלות גדולות קשות וחמורות אשר ידיעתנו הפנימית תציע לפנינו—שאלות שאין עליהן תשובה מספקת.

(סוף יבא)

יחיאל בן־מנחם.

ידידי המו"ל!

היום בא לנגד עיני אקציא נדפסת לחברת בני עיר חדשה בירושלם (עיר בתוך עיר?) „אשר תכנה אי"ה בתים, הצרים, גנות, בתי כנסיות ובתי פונסת פ־אבריקען" (רשון האקציא ממש), וקחוב בה כי מחיר האקציות יושלחו גם אלי החו"ם במספר שאר אנשי שם.

הואילה נא ידידי! הודע נא בשמי, כי לא אני, וכמזומה לי שגם לא שאר האנשים הנכבדים הנקובים שם בשמותם, אין לנו עסק מאומה עם חברת כזו וכיוצא בה, ומאת הקוראים אקוה כי לא יהנו אמן ברבר הנכתב או הנדפס בשמי כ"ו שלא יראו החימת ידי שמש מתחתיו.

תכלה שנה וקלקלותיה וקלקלותיה וההל שנה וברכותיה וסדריה ותכתב ותחתם לחיים אתה וביהך וסופריך וקוראיך כחפץ ירידך

יחיאל מיכל פינס.

ירושלם תוכ"ב, ע"ה תרמ"ג.

בועשים בכל יום:

א) בקהל יהודי רוסיא.

ס"ט פטרבורג. — בבית מדרש החכמות הפרטי אשר יסד פה הפרופיסור בעזם סוֹזֶשׁוב-רוֹמִין ונקרא על שמו „בעיסמוזשׁוֹאוסקי קורס" תלמודנה 123 בנות ישראל.

— „בהגאָנאַס" יסופר: כי לבית החולים בקיוב הובאה נערה בת שבע עשרה שנים מלכה האנדמאן אשר לא הפצה לגלות מחלתה לדרופאים וביום השני מתה, וכאשר פתחו את בטנה ויבדקו קרביה מצאו כי שחחה כוס רעל (פּדאָספּהָאָר) מראשי עצי שריפה. ואלה תולדות חייה: הוריה מתו עליה בילדותה, והיא בדיה מצאה מוצא למחייה. בהיותה בת שש עשרה שנים דבקה נפשה לאהבה באיש צעיר לימים (בעל מלאכה) אשר הבטיח לקחת אותה לו לאשה, אם תכנים לו נדוניא מאה ר"כ. וכדי להרויח את הסך הג'ל, נסעה לקיוב לרעייתה הגרה שם מכבר ועוסקת במלאכת התפירה. רעייה קבלה אותה בזרועות פתוחות והכתיחה להמציא לה עבודה אצלה. אך כאשר הראהה תעוררה להשוטר צוה עליה: אם להשתדל להשיג זכות לשבת שם, או לצאת חו"ם מקיוב. למורת רוחה לא יכלה רעייתה להשאיר אצלה את העלמה, ותביאָה להחייט לפידות, אשר שמח מאוד בהשיגו עובדת היודעה הישב את מלאכתה. אך גם שם נתעוררה השאלה אם יש לה משפס לגור בעיר הקרושה, ויד ה' לפידות קצרה להושיע לה. בראות רנערה כי אין דרך לפנות לה ימין או שמאל שתתה כוס רעל, ולא השמיעה לאיש דבר.

— „מאָסקָ. וועד." יספרו, כי בארץ פולין לא הדע הרשות: „אם החוק החדש האוסר לאחינו לקנות נהלאות הל גם על ארץ פולין או לא, בין כה וכה יסכול המסחר מזה מאד, ואחינו והארונים בעלי הנהלאות ישאו מהספק הזה נזק רב.

— „אד. ליסט." מודיע, כי ביד המתווי מאָרעסא בא לאנאניוב ביום 18 ח"ו לשפוט את פורעי דפרעות בכפר קאמישוֹרָאָוקא ביום 21 מאָרץ ש"ו. הנאשמים היו שלשה אכרים, ולמרות הוראות העדים—אשר אף כי היו קרובי הנאשמים הראו ביטרת לבם נגדם—לא מצאו בהם השופטים המושבעים כל עון ויוציאום לחפשי. בו ביום האשימו השופטים את האחד, ויצא דינו לשבת במאסר שני ירחים. גם שפטו את שנים מהאצילים (אב ובן) על אשר העירו את הרמץ לשלול ולבזו, ויצא דין האב לשבת במאסר ששה ירחים, וגם לשלם להשדוד חיים נארין ששת אלפים ר"כ, אם התובע יוכיח כי דיוקן עולה לסך כזה, ואת הבן הוציאו לחפשי, כי נגדו לא העירו העדים מאומה. ההמון אשר מלא את דבית שמח מאד על המשפט הזה.

דובאכאר (פלך הערסאָן). — בעירנו נקראים בשנה זו לגורל הצבא בערך חמשים נפש מישראל ובתוכם כעשרה בעלי זכויות, אשר כפי החוק הנגזר על היהודים עליהם לרביא ראיות מהימנות ועדים נאמנים כי לא לקחו להם הזכויות במרמה, ופקיד עידנו מלא אחרי דחיק הזה ויעש דרישה וחקירה (ראזאניע) מפי

ערים יהודים הכשרים לעדות אשר באו עה"ח כי אמת בפי בעלי הזכויות. ואת נביות העדות שלת לשר המחוז במיראספול להושיטן להממונים על המקרא לצבא (וואָענ. פּריכטסט.) כדה. אך סגן שר המחוז שלחן לחזרה עם העדה: „כאשר נודע כי היהודים כתאמצים לפרוק עול חובת הצבא מעליהם, ובכן אין להשען על עדות בני בריהם". כמשפס הזה עשה בכל ערי המחוז הנפקד על ידו. ומה נעשה אפוא? איה נפצא „אינם יהודים", אשר יאבו לתת עדותם ותתיבתם בעד „זשיד"? — ובין כה וכה ימי הפריזויו ממשמשים ובאים, ומה נעשה ליום פקודה? מי יודע אם לא נהיה מהצועקים ואינם נענים!

ובכן אליך „ארו" נפנה כיום לתת לנו כדרךך עצה, אל מי נפנה להסיר מעלינו את דננע הזה, לבל יוקחו לצבא בנים יחידים להוריהם, רק לאשר אין נוצרי מעיד עליהם כי הם לברם משען להוריהם לעת זקנתם, ולא יהיה הקצף על כל העדה, אם יחסר בגללם מנין מספר הקרואים, וכך תחשב לצרקה אם יתלצו רבים מן המיצר, ובתוכם גם אני דובער ווייסכיין.

לדעתנו נחוק להחיש להושיט קובלנא לשר הפלך על ההלפת סגן שר המחוז ויחד עם זה לשלוח העתקה מגביות העדות להממונים על המקרא לצבא, למען ידעו עכ"פ מראש, כי הרבר מושל עכ"פ בספק, אם עליהם להוציא גורלות, ואם יוכלו להשלים החסרון מהזוכים. ואם גם שר הפלך לא ישמע לקול המתחננים לפניו לעשות משפט צדק, עוד לא אבדו בזה זכותם, כי יוכלו להתאונן לפני הסינאט. ובכלל לא נבין, האם רק בעדים לבר תלוא מילתא? ידענו לדאבון נפשנו כי אחינו בערי המדינה לא שחן לב לרשום את בניהם ומכ"ש בנותיהם בספרי הגולדים והנפטרים ורוב הרבנים במקומות רבים לא ידעו להחזיק סדר בענין הזה; אך היתכן כי כל הזוכים לא נכתבו בפנקסי הגולדים והנפטרים של הרבנים, ומי לנו נאמנים יותר מספרי המקטריקול? ואם כבר עשו משנה ביום הולדת בניהם, עכ"פ היה להם להשתדל מאז יצא חוק הצבא החדש (זה שמנה שנים) להשיג תעודה ברורה לילדיהם כמה שנות חייהם? ועוד הן נרשמו בשח ברשימות החושבים במקומם ונקל אפוא להוכיח אם יחידים הם; ואם ליתר זכויות, הלא נחוצה עדות הפאָליציי, או רופא העיר, ועדותם נאמנה לכל הרעות וגם בני „בלי שם" לא יוכלו לערער עליהם. אך שיהיה על אבות הזוכים כיהוד ועל הרב וכבדי העדה בכלל חובה מוטלת לבל להתרשל בענין הזה ולהועץ עם סליצים ישרים טביני דבר ולעשות כל יכלתם להוציא כאור משפסם ולסכל מחשבות מבקשי תואנות להריח עליכם את הרע.

ארו.

דינאבורג. — בחדש אלול בא אלינו הרב הנכבד ה' גיטילסאָהן אשר יכהן פאר בתור „עברי מלומד" לפני שר הפלך וויסע בסק. ויבא הנה במלאכות השר לעורר את עדתנו לעשות סדרים נכונים בעסקי הקהלה בכלל, ולחקן מעשי חתברה קדושה ובקור חלים ות"ת כפרס. ה' גיטילסאָהן עשה משלחתו באמונה, בהשכר ודעת. הוא התייעץ עם הרבנים ויקרא עצרה להתאסף ראשי עם ויבינם בדברים היוצאים מן הלב כי מצב הרוחני בעניני הקהלה פה הוא בשפל המדרגה מאד, ורבר בעתו הוא לעדה כבודה כעדתו לתקן את הכל באופן מועיל, למען לסול מסלה לבנינו אחרינו עפ"י משאלות תורת האמונה הנצחית ותורת החיים בארץ החיים, להיות התורה והחכמה מתאימות יהוד, ובזאת נסתום פיות משמינינו ומקטרינינו. אחרי רוב ההשתדלות של ה' גיטילסאָהן עלתה בידו לבחור עשרים אנשים חשובים ונכבדים, אשר רוח דעת, יראת ה' ואהבת האדם נוססה בקרבם, ועל גביהם הרבנים דמתא. האגודה הנכבדה הזאת החוק חוקים נאמנים בעניני העדה ותעשה סדרים חדשים הנחוצים למובת החברות הנזכרות, ועל פיהם תישק בחירות ראשים ומנהלים בכל עסקי הקהל.

י-ו בן פלוני.

באר (פלך פאָדאָליען). — בזמן הזה אשר המסחר רד מאד בעולם העשייה ישאו אחינו עיניהם למשא ומתן בעולם דאצילות. כאשר קרה זה לא כביר בעירנו עם איש כילי אשר כפיו נגואלו בבצע מעשקות, אך בין חסידים נמנה ויהי בהכינו צעדיו לנסוע לשמחת־חנותת בנו מאנה אשתו לשבת בעגלה הרתומה העומרת הבן להוביל את המחותנים למקום החתונה, עד אשר יאציל לה בעלה חצי חלקו בעולם הבא. והוא התעקש ולא אבה למלאות רצונה ויריבו יחד זמן רב, עד אשר התערבו אנשים מבחוץ ויתאמצו לפשר ביניהם ויאיצו באיש הזה על אפו ועל חמתו לחלק לאשהו שני חמישיות (40%) כחלקו בעולם הבא, והבטרתו זאת נתן לה בפני עדים כשרים לעיני כל ישראל, הנכונים לדעיד ע"ו בעלמא דקשום. ורק או הרניעה נפש המחותנת ותשב בעגלה שמחה ומוכת לב על נצחונה הגדול להגיע לנחלה שמינה בעולם הנשמות בלי עמל ויניעה רבה.

משה וויינבערג.

על אחת נתפלא, כי נאותו המפשיים להיות העדים כדבר, הן יוכל להיות כי הוגג הקדוש ימותו שניהם פרס כוא יום העדים וכאשר יאבה הבעל המתחסד, הבעד ברך, להחיש את אשתו לפני ביד של מעלה ולסעון להרס, יהי הבי"ד של מרומים נלחץ לקרוא לעדים, עפ"י הכלל הידוע כי דיני דארעא כדני דרקיע, — ומי לא ידע כי מה בארץ קוראים לעדים מאלפי פרסאות והם מחויבים לבוא ליום המוגבל למשפטם הוא, אך בעת אשר בארץ החיים הוא רק שלטול הרוך, איבוד זמן ובספ הרוצאות, וסוף סוף הלא ישיבו העדים לעריהם, לבתיהם, תחת אשר כיון שיעלו לעולם האמת לא ישובו עוד הנה.

ארו.

וואראנאוויצ'י (פלך פאָדאָליען). — לפני שבועות אהרים סר לעירנו אורה לא קרוא ויכנה א"ע בשם: „נביא" ויתאכסן אצל אחד מדלת העם האומריב

תנובה. פרעסבורג עיר באונגריא ויושביה בני שלש משפחות שונות אשכנזים ואונגארים ומלוצקאים העוינים וצוררים איש את אחיו כל ימות השנה, אבל כשהגיע הרבר לקצות ביהודים שנואי נפש כלם התאחדו והיו לאגדה אחת. ביום א' דמוכות בבקר נאספו בהמון רב פועלים שכירי יום הנושאים אמתות הבר למקום השוק בפרעסבורג ויתלחשו יתרו והיו מלעיבים ביהודים העוברים על פניהם. משם הלכו ויבואו לבתי המשקה אשר סביבות השוק ויסבאו יין ושכר וישבו שם כל היום עד לפנות ערב. אגודות כאלה נראו גם ביתר המקומות אשר סביב רחוב היהודים ממלאות את בתי המרות ומשוטטות בשוקים וברחובות, וכלי ספק נמצאו אתם שם גם ראשי בריוני אשר מסרו להם הסימנים והורום את המעשה אשר יעשון. בשעה הששית לעת ערב יצאו כעשרים אנשים סבואי יין מאחת הרחובות בקול קורא: „עליון אישטאצצי! עליון אָנאָדי! יחי סימאני! עשו כלה ביהודים!“ מלא כף בני בליעל אלה היה רק החלוץ העובר לפני המחנה, כי באותו רגע הגיעו מיתר הרחובות הקרובות חבילין חבילין מכני דלת העם, מרביתם אנשים ריקים ופוחזים המוכנים בכל עת ובכל שעה להתחבר לכל עושי נבלה ושעורוריה בקרב חוצות, ובחיקם חלוקי אבנים אשר הכינו למו, ויבואו על בית גמלות חסדים אשר להבאָרָן מהעדעסקא ויחלו לטקל באבנים ולשבור את חלונותיו. באותו רגע באו לקראתם שר העיר ושני שוטרים עמו, ושר העיר קאָוענבאָ חפץ לתפוש נער אחר אשר השליך לעיניו אבן בחלוני בית מהעדעסקא, ויקומו כל בני החבילה הנועדים להציל את הנער מידי השוטרים ויכו את שר העיר ואת השוטרים רגמו באבנים והשוטרים הוציאו חרבם מנדה ויחלו לנרש את הנועדים בתרב שלופה. בין כה וההמון הלך הלוך ורב ויאספו כאלף וחמש מאות איש וישוטו בעיר וישברו את החלונות בבתי היהודים, ויוציאו את כלי הכית מן הכתים וכל מיני סחורה מן החנויות, ויצניגו ברחוב העיר להוסם ולאבדם; ככל אשר עשו השוודים אצלנו ביעליסאָועטראָר ובקיוב ובבנותיהן עשו ביום ההוא בפרעסבורג ברחוב הקאָפּצינער, לא היה בית אשר לא ננעה בו יד המשחיתים לדעה; וכבר קרבה משלחת מלאכי רעים אלה אל בית הכנסת להשריבו, אבל באותו רגע נשמע קול תופים מתופפים — אנשי חיל באו למקום המעשה לקריאת שר העיר, ולא הספיקו השוודים בלתי אם לשבור את החלונות בבית הכנסת ויגרשו אנשי החיל ויחסמו את מבוא רחוב היהודים לכלי יבוא שם איש מן החוץ. וגם כנגד אנשי החיל העז האספסוף פניו וישליכו עליהם אבנים וישברו בידי אנשי חיל אחרים את כלי זינם, ויעופפו אנשי הצבא את תרבוּחם על פניהם לנרשם ויכו מהם אנשים; ועשרים אנשים מן החצופים שבהם תפש שר העיר וישימם במשמר, ורובם היו שכורים ונבלעים מן היין. — בשעה העשירית בכילה קמה הסערה לרממה ורק זעיר שם ועיר שם נשמע עוד קול הלון מתפוצץ וזוכיות נשברת. ברחוב העיר הנקראה „בליו-מענטהאל“ אָתרו אנשי הצבא לבוא וירבו שם השוודים להשחית ולבלע, לא רק את החלונות שברו כי גם בתי מסחור רבים לשמה היו וחנויות ובתי משקה לבז ולמשסה. ובבוא אנשי החיל תפש שר העיר כשלישים אנשים מן השוודים; והתפושים הורו ולא כחדו כי אין זה אלא התחלה, וסוף הכבוד לבוא. ביום הששי יום ב' דמוכות היה נשם שימף וככל זאת שב האספסוף להקהל ברתובות העיר אשר היהודים יושבים שם וישוּבו לשלול ולבזז את בתיהם, ויקימו אנשי החיל ויגרשו וישיעו את היהודים ביום ההוא. והתי פתחת היהודים רבה בפרעסבורג ביום ההוא כי נפל פחד השוודים עליהם ורבים מהם, בדאותם כי קצרה יד השוטרים ואנשי החיל לעמוד בפני ההמון הרב, החלו לעזוב את העיר ולבקש להם מפלט בפעם ובווען.

בין כה הגיעה השמועה לפעם וישמע שר המלכות קלמן טיססאָ ויתר אפו. עוד כששה חדשים לפני זה — כאשר הודענו בזמנו — בהעלות אישטאצצי צורר היהודים את דבר המקרה בטיססא-עסלָאָר לפני בית המחוקקים בפעם ויהרף ויגדף את מערכות היהודים, יצא השר טיססאָ כנגדו ברברים קשים ויאמר כי עלילות האנטיסימיטים ורדיפתם את היהודים תרפת עולם היא לעם אונגאָרן, וכי יעשה באף ובהמה נקם את כל אשר ישלח ידו לנגוע ביהודים לרעה והרם אשר ישפך יחול על ראש האנטיסימיטים מתחרו הרב. כשמוע טיססאָ את אשר נעשה בפרעסבורג מחר ויודיע ע"י המילינרף לשרי העיר אשר בפרעסבורג ואשר בשאר הערים אשר יש לחוש כי יקום שם העם על היהודים דרע להם, לעמוד לימין היהודים ולהגן עליהם בכל מאמציו כת ואם יתשלחו בדבר והיה כל נוקי היהודים מירם יבוקש וענוש יענוש קשה. וביום השני מחר טיססאָ וישלח את יעקל פֶּאלוש, שר הפאליציי בכל ממלכת אונגאָרן, לפרעסבורג ויתן לו רשות לעשות כחפצו וככל אשר יישר בעיניו לבצור רוח אנשי החמס ולהשיב את המנוחה לאיחנה, וגם להביא את העיר וכביבותיה במעמד ימי מלחמה ומצור נתן לו רשות. והשר יעקל פֶּאלוש איש חי רב פעלים בבואו ביום השבת (18 ספט. 1 אקטאבר) לפרעסבורג קרא אליו לעזרתו. גרודים אחרים מאנשי הצבא, רגלים ורכובים ויחוק את המשמרות בכל פנות העיר וכסביבותיה, וישלח

קדוש וברוך לכל נוכל השם מסוה רקרושה על פניו ושבע תועבות בלבו, ויתפאר כי הוא מפליא לעשות. ותבא לפניו אשה עניה בבקשתה לתת מגולה לבנה אשר הגיע זמנו לעמוד בין הקרואים לצבא, ויאות לחפצה בתנאי כי תביא לו עשרים ר"כ ובהם יראה נפלאות. ותרץ האשה בשמחה, והלזה עשרים ר"כ ותביאם להנביא, ולעיניה צר הכסף בהרם, ויצו עליה במפניע, לשאת את הכיס על צוארה ימים ארבעה ולא תרהיב עונו בנפשה להביש אל תוכו במרם וכלה המועד אשר קצב, כי בנפשה היא. וככה הצליח בידי הבליעל לאסוף לערך ששים ר"כ טעניים מרורים, ויברח ועקבותיו לא נודעו; וכאשר פתחו את צורותיהן לא מצאו מאומה. והגני לתאר אותו: שנותיו כבן חמשים שנה, קומתו ממוצעת וקנו איננו מגודל ושיבה זרקה בו. יוסף ליב דוביצקי.

סמילא (פלך קיוב). ער"ה ה' הרמ"ג. — אף כי „שליחי מצוה אינן נוקין“, בכל זאת לפעמים מתנברת „סמרא דמסאבותא“ על סמרא קרישא כידוע ל"ח.... בעיר טשערקאָסי אשר סמוך נסתלק הצדיק ר' י"ט נשאר גלמודה באין מו—צץ, עתה פקד ד' את העיר „ביהודי טוב“, כי נכד הצדיק המנוח ר' מרדכי בער עניע אנה למושב לו את העיר הזאת לנזו את צאן אבי זקנו, ובבואו קדמו אותו בלחם ביין ובי"ש* והעיר טשערקאָסי צהלה ושמחה!

ויהי במוצש"ק נצבים (יום א' דסליחות) ירד „בעל המרחץ“ במצות הצדיק לטהר את המקוה אשר שם יטרר הקדוש וטהור את בשרו, וברדתו נפל שמה ויטת. עד מדרה בא הצדיק בכבודו להקן את נופו ונשמתו של הגהרנ**), אך לשוא עמל להטביע את כל הניצוצות הקדושות אשר ירדו לתוהו ולא עלתה בידו להשיב למת את נשמתו, לדאבון אשתו ובניו אשר נשאר אחריו. שפת אמת.

מכאהאפאליע כותב לנו ה' אברהם פֶּישל פֶּישער משם בי המאר הנדפס בגליון 32 של „המליץ“ בשמו לא לו הוא וכי הדבר אשר הודיע כי ה' פ... אסף 500 ר"כ למשען הנשרפים בדוי הוא מלב הכותב הרמאי. מעיר אוסטרהא שואל ה' משה פֶּינגקשטיין בשם כל המתנדבים מעירו את הקאָטישעט מֶבֶּאלמא. אם קבל את המאמץ ר"כ אשר אסף הרב ממעם הממשלה ה' מעקיל. כי עד הנה לא נדפסו שמות המתנדבים מאוסטרהא באחד ממה"ע, וגם לא השיגו כתב קבלה מכאלטא.

מ י בא ש

זימיל (פלך גראדנא). — אור ליום ג' בין כסא לעשור, פרצה תבערה ותאכל יותר ממאה בתים ושלושה בתי מדרש, וגם החנויות עם הסחורה נשרפו. אנשי העיר מתגללים בחוצות עם נשיהם וטפיהם באין משען ומשענה, ולכן אבקש בשם כל הנשרפים להחיש עזרה להם הן בכסף והן במלבושים ולשלוח על שם: Духовному Раввину Дворецкому, въ м. Дятлово (Гродненской губерній). יצחק גפתלי הירש קאסאָווסקי, מדוּאַרעץ מתנו סלָאָנים.

מעיר פאָסין (פלך וויטעבסק) מודיע ה' זלמן רפאל אַמ'תן כי בליל התקדש חג הסוכות נשרפו 128 בתי ישראל, האנשים נמושים על פני השדה; ומבקש להחיש נדבות ע"ש: Духовному Раввину Шлемъ Дрозду, въ г. Себежь (Витебек. губ.)

מסמאָוויסק (פלך לָאָמא) מודיע ה' פ"ז סיללעק ז'י ביום'ו תשרי ערו על המוקד שבעים בתים מאחינו ועשרים נרנות מלאים בר ומעורר להושיע לאומללים ע"ש: Духовн. Рав. Хаимъ-Дейбу Потенбергу, въ п. Стависки (Ломж. губ.) מסמילא מודיע ה' גרשון בוסקאנעץ כי בליל שני לחג הסוכות נשרפו שנים עשרה בתים, וכטראה הציתו אנשי ודון את האש, כי נראתה בפעם אחת משני קרנות.

ב) במשכנות יעקב בהר"ל

ביום החמישי 16/28 ספט. (א' דמוכות) החרירתנו היריעה ע"י המילינרף כי בפרעסבורג קמו יושבי העיר הנוצרים לפרוע פרעות בישראל. הורע אשר ורעו חורשי און וזורעי עמל אישטאצצי וָאָנאָדי ומרעיהם צץ ופרח ועשה פרי * י"ז בניסטירא רומנו על שבעים פנים לתורת וי ש רומנו על ש"י עולמות אשר יחיל הקב"ה לכל צדיק בעוה"ב. הבותב. ** כי למד ק"ו: ומה בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תהלה על ידן, צדיקים עצים לא כל שכן!

בעין כי לחיבת העקרבים האלה גורמת רעה גדולה לעולם, אולי ישנו השופטים את דעתם ויבואו לידי מסקנא שאדם כאישמאצצי מועד לעולם והממשלה חייבת לשמירתו.

— בכל יום ויום מתרבות הראיות שחוקר הדין בנירניהאזא עוות הדין ובא במרתיא על התפושים והכריח אותם על ידי ענויים קשים להורות הודאת שקר והעיד עדות שקר. משימי הרוברות שמצאו את הגוף המת צף על פני המים כשנתפשו והובאו במשמר צוה חוקר הדין לאסרם בחבלים ולהכריחם במקלות ובשבטים כדי שיעידו שלא כצאו את הפגר צף על פני המים, כמו שהיה באמת, כי אם שהיהודי יעקב שמואלאוויש מסרו להם להביאו למקום ידוע, שנים מן העדים איננאט מאסתי ודוד הערשקא הגירו כמו שחפץ חוקר הדין כדי להפטר מן הענויים, והשלישי יורא משעפאניטש סכל יסודין ועמד בדבורו הראשון. ועד אחר אנשיל פאגעל השקו מים רבים עד אשר צבתה בטנו והחל להקיא (עני זה נודע בשם „שוועדענסרונק“) ובכל זאת לא שקר באמונתו ולא חפץ להעיד עדות שקר; ואז השכיבוהו ערום סכלי בנר על מעבה הארמה כדי ליסרו על קשיות ערפו ולבסוף שלחוהו בלויית אנשי חיל מסיסא-לאק לסיסא-עסלאר, ואנשי החיל היו רוכבים בסוסים והוא הולך ברגליו וידפקוהו להתחרות את הסוסים ולרוץ כל הדרך לכלי לפני מלכת ארדיהם. כל זה נודע עצה לבית המשפט העליון והשופט עמתיך האוואם בא ביום 19 סעפט. לנירניהאזא ובה ערות מפי שומר בית האסורים יאועף קאראנאטשאץ והוא העיר כי אמת הדבר כי הוא בעצמו השקה את אנשיל פאגעל המים, במצות חוקר הדין.

— בבית הנספס הגדול אשר בעיר בודא-פעטט קרה מקרה ביום כפיר העבר לעת ערב קודם תפלת נעילה כשהציתו את עששיות הנאז רעך פתאום הנאז ע"י התרשלותו של המשרה המרליק וכבה האור. ע"י זה נפל פחד על המחפלים דאנשים והנשים, והבית מלא מפה לפה כמה אלפים איש, והיה סרוהם ביניהם, אבל להצלחתם היה עוד איזה נרות של שעה דולקים, מן הנרות שמדליקים ביו"כ לזכרון נשמות המתים, והיה אור מעט בבית הנספס ולא היתה בו חשכה גדולה, והדרשן הר"ר קאץן עלה על הבימה ויהם את העם וירגיע אותם לשבת תחתם כי אין רע. ועי"ז חדלה המהומה ולא קרם אפין.

אלון בכות.

הצדיק אבד!

בליל ב' י"ב תשרי גוע ויאסף אל עמיו בעיר ליוזבאוויטש, הרב הצדיק, אדמו"ר שמואל שניאזרסאָהן, בן הצדיק הנודע ר' מנחם מענדל מליוזבאוויטש, בעה"מ ספר „צמח צדיק" על שו"ת. כבר בימי ראש השנה, הרגיש הרב כאב בגרון ולא יצא להקוע בשופר כדרכו המיו, והחסידים אשר באו לשחר פני רבם בתג הזה—שבו לביחם במפח נפש, מבלי דאות אח פניו. וכה עלה על המטה אשר לא ירד ממנה! — אבדה גדולה אבדו חסידי חסידא במות הצדיק הזה, כי בו אבדו צדיקים האחרון מבני הצדיק רמ"ם נכנ"ם. — עוד לפני שלש שנים כת אחיו הצדיק ר' שניאזר זלמן מלאדי, ואז מצאו החסידים את שאותה נפשם בהצדיק הזה, ועתה—הה! מי ישיב להם תמורתו! — מלבד אלפי החסידים, יתאבלו עליו אנשי עירו הקטנה, אשר עיר הומיה מהמון אדם רב היתה, כל ימי שבתו לכסא שם, כמה ענלונים, בעלי-מלון אורחים, טבחיים, חנונים ועוד רבים ההפרנסו בזכותו זאת ברוחה, ועתה יבנו על אוכל כי נגרת מפייהם! ש"ן. מפני שבחוד"מ לא יצא „המליץ" ע"כ נתאחר המאמר הזה. המו"ל.

נודד אחד להעיר הקמנה סמ. געאָרגען אשר בקרבת פרעסבורג, כי גם שם החלו הסלאוואקען לשלוח בעולתה ידיהם. ואת העיר פרעסבורג הביא במעמד עיר נצורה, ויצו לכלי יתגודרו בחוצות העיר יותר מחמשה אנשים באגודה אחת. משעה השביעית לעת ערב כל בתי המרחץ אשר בני דלת העם באים בס סגורים על מסגר, ואנשי משמר מבני הצבא יעברו בעיר לארכה ולרחבה ולא יתן להאמפסוף להתגודד, וגם את מבואות העיר ישמרו אנשי הצבא ורבים מן האמרים היושבים סביבות העיר הפצו לבוא ביום הראשון העירה ולא נתנום לבוא. ויום השוק אשר היה עתיך להיות ביום ההוא בפרעסבורג נדחה ליום אחר. וקול קורא הוציא השר יעקעל פאָלוש לכל בני העיר כי אם ישובו לפרוע פרעות יכו בס אנשי הצבא מכת חרב והרג ולא יחמלו; ובפקודתו הזהירו גם מורי האוניווערזיטט את תלמידיהם (כי גם תלמידי האוניווערזיטט שהו ידם את השודדים) כי איש איש מהם אשר ימצא בין עושי הנבלות יגורש בתרפה מן האוניווערזיטט ויענש בפלילים. ביום השבת באו ראשי קהלת ב"י בפרעסבורג לפני השר יעקעל פאָלוש וינחם אותם וידבר על לבם כי כל אשר היה לאל ידו לעשות לשמירתם עשה ולא יוסיפו בני עולה עוד להרגינם.

הנה אין איש מטיל ספק בדבר שאבות הנזיקין הם האנטיסימיטים וכתבי השמנה אשר הם כותבים על היהודים בכתבי-עתיים, שהם הרהיבו את המון העם אשר לא ידע מאום ברע ובחר במוב לשלוח בעולתה ידו ולהכות באגרוף רשע. ואולם עתה כאשר נעשתה נבלה כזאת בקרבם אשר תביא על אונגארן הרפת עולם וכלכת כל הגוים וכראותם כי הממשלה עומרת כצור אמיץ וירה נפווה להגן על הנרפים בכל עז ומרת הדין הקשה עתירה לפגוע במפריעי השלום ובעושי התועבות — עתה החלו גם בני נכר דהמה להתכחש ולהנכר בשפתיהם לאמר: „ידינו לא שפכו את הדם ולא אנחנו הבערנו את הבערה. בעיר פרעסבורג יו"ל מ"ע בשם „נרענצבאָטען" והמוציא לאור הוא סימאָני אחר משלשת גבורי האנטיסימיטים באונגארן, וכל ימיו היה מה"ע ההוא קודח אש ומאור זיקות כנגד היהודים, כדרך שמה"ע „נאו. וורעמיא" עושה בארצנו; ואחרי אשר נעשתה התועבה בפרעסבורג שנה טעמו ויצא כיום ההוא במאמר דובר דברי כבושין באוני עושי הנבלה לאמר שלא לכך נתכוננו ראשי האנטיסימיטים; לא בסופה ומערה דרכם ולא בחוזק יד ובאגרוף רשע הם אומרים לקום על היהודים כי אם כרוח משפט וברוח דת ודין ישתדלו להציל את עמי הארץ מידם, ויוציא חפזן אלה השמים כלי חמס מכרותיהם ויוציאים על היהודים ביד רמה גורמים רעה הרבה גם להאנטיסימיטים, לפי שע"י זה לא יוכלו האנטיסימיטים להגיע למחוז חפצם בשלוח ובשלוס ע"י שנוי דיני המלכות אשר אותו הם מבקשים. כזה נאמר במה"ע „נרענצבאָטען" והמוציא לאור סימאָני בא ביום ההוא לפני השר יעקעל פאָלוש ומלא את דבריו אלה פה לפה ואמר כי הוא ומרעיו ראשי האנטיסימיטים אינם אשמים בדבר התועבה אשר נעשתה כי גם להם היא לזרא ולמדת רוח. — הנה כן דרך פל שוכתי אלוה; בשפתם ינכרו ובקרבם ישימו ארבעם. אבל שרי הממשלה באונגארן אשר למשפט ולצדק ישורו עיניהם בראשם להבחין בין פה חנף ובין פה דובר מישרים ושפתי חלקות לא תעור עיניהם בקומם למשפט להושיע לעניי ארץ ולרכא עושק; והשמועה אומרת כי עתודה ממשלת אונגארן לחבוע לדין את אישמאצצי זאָנאָדי ומרעיהם אשר באו אל האספה בדערודען על המדנים אשר הפיחו בארצם ויסכסכו את יושבי הארץ איש באיש ואיש ברעהו; כי לא האש הבוערת היא החייבת כי אם המבעיר את הבערה; וצוחת השודדים בימי המהומה „עליון אישמאצצי ומרעיו" היא מעירה במ כי הם המה אבות הנזיקין, הם גרמו את הרעה והם ישאו את עונם. אמת כי ידועה מאותרת מכחשת את השמועה על דבר התבע אישמאצצי ומרעיו לדין בעד דברי שנאתם לבני ישראל, לפי שבארצות החופש ההם אין אדם נתפש על דבריו במרם שיעברו לפעולה, וכבר היה מעשה שנתבע זה לא כביר לדין בברלין יוליום רופפעל מו"ל מה"ע „אָסטענדצייוונג" ובוויען האיש בעצאָנני שניהם על אשר נתנו במאמריהם את בני ישראל לגרופים, והשופטים הוציאום וכאין ממעם המבואר; אבל עתה לאתר שקרה המעשה בפרעסבורג המראה עין

Die Redacteurs u. Herausgeber: { Alexander Zederbaum. Dr. A. J. Goldenblum. Редакторы - издатели: { А. О. Цедербаумъ. Д-ръ А. И. Голдобенлумъ.

При семъ номерѣ прилагаются конверты и письма для подписки.

Въ Редакцію газеты „Гамелицъ“, Баскова ул., д. № 10. кв. 9., въ С.-Петербурѣ. An die Redaction des „Hamelitz“, Baskow Str., Haus № 10, Quart. 9., in St.-Petersburg.